

Laskennallinen tarveselvitys: Sosiaalipalvelujen kehittämis- ja koulutushanke Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella
SOKKE-PK, rahoituskanava ESR+

Yksikkö: Strategia- ja konsernipalvelut, kehittämisyksikkö

Laatija: Heli Aalto 18.8.2023

Hankkeen kuvaus

Tämän sosiaalipalvelujen kehittämis- ja koulutushankkeen tarkoituksena on vastata Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen sosiaalityön tutkimus- ja kehittämisoimaamisen tarpeisiin sekä vastata sosiaalityöntekijäpulaan. Hankkeen tavoitteena on

- 1) kehittää paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden palveluketjua ja palvelukokonaisuutta uusissa hyvinvointialueen rakenteissa,
- 2) luoda uusi sosiaalipalvelujen tutkimus- ja kehittämistoimintamalli Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle ja
- 3) kouluttaa Pohjois-Karjalassa 25 yhteiskuntatieteiden maisteria (YTM) sosiaalityö pääaineessa. Hankkeen kohderyhminä ovat sosiaalihuollon asiakkaat, työntekijät, hyvinvointialueen organisaatiot, sosiaalityön maisterivaiheen tutkintoa suorittavat opiskelijat ja Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden laitos. Lisäksi alueiden asukkaat luovat vahvan vuorovaikutteisen perustan yhteistyölle ja työn kohdentamiselle. Hanke suunnitellaan yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen kanssa.

Hanke vastaa Siun soten strategiseen tavoitteeseen 3. palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat, 5. huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta sekä 6. toimintamme on tuloksellista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa.

Ryhmähanke, osatoteuttaja Pohjois-Karjalan hyvinvointialue, päätoteuttaja Itä-Suomen yliopisto.
Hanke jätetään rahoittajalle 29.9.2023 ja rahoitusneuvottelut ovat parhaillaan käynnissä.
Hanke haetaan ajanjaksolle 1.3.2024-31.12.2026.

Rahoituslaskelma

Siun sote vastaa omasta hankeosuudestaan. Siun soten osahankkeen budjetti on 229 498 euroa, josta haettavan avustuksen osuus on 80 % 183 599 euroa ja omavastuuosuus 20% 45 899 euroa.

Itä-Suomen yliopiston budjetti koko hankekaudelle on 668 119 euroa, josta avustuksen osuus on 80 % 534 496 euroa ja omavastuuosuus 133 623 euroa. Sovimme erillisellä sopimuksella Itä-Suomen yliopiston omarahoituksen osuudeksi 7623 euroa ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialue, Siun sote kattaa osan Itä-Suomen yliopiston omarahoitussuudesta 126 000 euroa, koko hankeajalta.

Yhteensä Siun soten maksettava osuus koko hankeajalta on 171 899 euroa.

Hankkeen tarve

Sosiaalityön toimintaympäristö on muuttunut kansallisten (esim. sote-integraatio) ja kansainvälisten haasteiden myötä (kuten covid -19 pandemia, sota Ukrainassa). Lisäksi päivittyvät sosiaalihuollon erityislait, rakenneuudistukset, eri asiakasryhmät ja monialaisia palveluja tarvitsevat, kuten päihde- ja

mielenterveysongelmista kärsivien kasvaneet erityishaasteet, edellyttävät työntekeksen tapojen uudistamista. PYLL-indeksi (Potential Years of Life Lost) on laajasti käytetty hyvinvoinnin mittari, joka kuvaa ennenaikaisesti menetettyjä elinvuosia väestössä. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen PYLL-indeksi (2016–2020) on 15–25 % huonompi verrattuna koko maan keskiarvoon. Päihteiden liikakäytön (alkoholi, huumeet), itsemurhien ja sydänsairauksien vuoksi menetetään eniten elinvuosia. Näihin haasteisiin vastaaminen edellyttää huomion kiinnittämistä myös sosiaalipalveluihin, sosiaalityöntekijöiden osaamiseen, jaksamiseen sekä siihen, miten turvataan asiakkaiden oikeus saada hyvää kohtelua ja sosiaalihuoltoa. Haasteina Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on väestön väheneminen, ikääntyminen, työttömyys ja väestön sairastavuus elintapa-asteiden kasautuessa (POKAT2025).

Näiden haasteiden ratkaisemiseksi tarvitaan uudenlaisia toimintakäytäntöjä ja sosiaalipalvelujen/sosiaalityön laadullista kehittämistä. Sosiaalityöntekijöiltä edellytetään vaikuttavaa sosiaalityötä. Esteinä haasteiden ratkaisemiseksi on taloudellisten resurssien vajeiden lisäksi pula pätevien sosiaalityöntekijöiden (YTM) saatavuudessa. Sosiaalityöntekijöiden työvoimapulan takia sosiaalipalveluissa ei ole mahdollista turvata asiakkaille sujuvaa palveluihin pääsyä. Tämä aiheuttaa asiakkaille ongelmien syvenemistä ja inhimillistä kärsimystä sekä työntekijöille työssäjaksamisen haasteita. Sosiaalityön asiakasmäärät ovat haastavat, muttei pelkästään työvoimapulasta, vaan myös asiakkaiden sosiaalisten huolten laaja-alaisuudesta ja kärsimystä aiheuttavien huolten pitkäaikaisuudesta johtuen. Osaajapula näkyi Siun sotessa vuosina 2021–2022 siten, että vuonna 2021 avoimiin sosiaalityöntekijöiden työtehtäviin ei ollut yhtään hakijaa 10,75 % avoimista paikoista tai paikkaan oli vain yksi hakija (26,8 %). Vuonna 2022 avoimiin sosiaalityöntekijöiden tehtäviin ei ollut yhtään hakijaa 10,8 % avoimista paikoista tai paikkaan oli vain yksi hakija (31,3 %). Valtakunnallinen ennuste (STM) on, että vuonna 2030 sosiaalityöntekijävaje olisi 45 % nykyisestä 43 %:sta (v. 2022). Työntekijävajeeseen vaikuttavat mm. työntekijöiden eläköityminen, väestön lisääntyvä palvelutarve moniulotteisten sosiaalisten huolten johdosta ja olemassa olevien resurssien niukkuus suhteessa tarpeeseen. Arvion mukaan Siun sote hyvinvointialueen sosiaalityöntekijöistä eläköityy vuoden 2023 loppuun mennessä neljä henkilöä. Sama kehitys jatkuu vuosina 2024–2028 sekä 2029–2033 niin, että vuoteen 2033 mennessä eläkeiän saavuttaneita on 12 henkilöä.

Uudenlaiset ratkaisut yhteistyössä oppilaitosten kanssa henkilöstön saatavuuden parantamiseksi ovat välttämättömiä nykyisessä tilanteessa.

Hankkeella tavoiteltava hyöty suhteessa omarahoitusosuuteen (171 899 € koko hankeajalta) on huomattava, vaikkakin hyötyjen suorassa realisoitumisessa menee 6-8 vuotta.

Hankkeella ei voi arvioida olevan varsinaisia säästövaikutuksia, mutta se tukee suuntaa, jolla vahvistetaan oman henkilöstön saatavuutta. Kustannusriski on hyvin pieni, vaikka hankkeen tavoitteet toteutuisivatkin osittain tai jäisivät kokonaan toteutumatta.